

Türkiye Üniversitelerinde Uygulanan Uluslararası Değişim Programlarının İncelenmesi

Bünyamin Özdemir

Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Yöneticisi

bunyamin.ozdemir@hotmail.com

ORCID:0000-0001-4618-2279

Özet

Bu çalışmada Türkiye'deki üniversitelerde hâlihazırda uygulanmakta olan uluslararası değişim programlarının amacı, yapısı, işlevi ve yaptıkları çalışmaların değerlendirmesinin yapılması amaçlanılmıştır. Türkiye'deki üniversitelerin akademi, siyaset, edebiyat, kültür, sanat, yönetim, bilişim, teknoloji ve ekonomi alanlarında nerede ise yaşamın tüm kılcal damarlarında aktif bir rol üstlendiği görülmektedir. Uluslararası değişim programlarından olan Erasmus Değişim Programı, Mevlâna Değişim Programı ve Farabi Değişim Programı her yıl binlerce üniversite öğrencisinin karşılıklı eğitim içerikli sirkülasyonuna sahne olmaktadır. Önemi her geçen gün artan uluslararası değişim programlarına eğitim yönetimin en üst mercisinden başlayarak büyük önem verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, Uluslararası Değişim Programı Avrupa Yükseköğretim Alanı

Investigation of International Exchange Programs Implemented in Turkish Universities

Abstract

In this study, it is aimed to evaluate the purpose, structure, function and studies of international exchange programs currently being implemented in universities in Turkey. Universities in Turkey seem to play an active role in almost all the capillaries of life in the fields of academia, politics, literature, culture, art, management, informatics, technology and economy. Erasmus Exchange Program, Mevlana Exchange Program and Farabi Exchange Program, which are among the international exchange programs, witness the mutual educational circulation of thousands of university students every year. Great importance is attached

to international exchange programs, the importance of which is increasing day by day, starting from the highest authority of education administration.

Key Words: University, International Exchange Program European Higher Education Area

Giriş

Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın öncü öğelerinden birisi hiç kuşkusuz uluslararası değişim programlarıdır. Bu programlar öğrencilere ve öğretim üyelerine yabancı dilini geliştirmek, farklı arkadaşlıklar ve çevre edinmek, farklı kültür ortamlarını ve toplulukları tanımak, kalite standardı ve imkanı daha düzeyli üniversitelerin kütüphane ve laboratuvarlarında çalışmalar yapma ve ders vermeler gibi değişik avantajlar sağlamaktadır (Aydüz, 2019: 71).

Tablo 1. Uluslararası değişim programları

Değişim Programının Adı	Üye Sayısı	Değişim Bölgesi	Değişim Yapanlar	Finansal Destek
Erasmus KA107	132 Üniversite	Bütün Dünya	Öğretim Elemanı Öğrenciler	Mevcut
Erasmus KA103	39 Üniversite	Avrupa	Öğretim Elemanı Öğrenciler	Mevcut
ISEP International Students Exchange Programı	365 Üniversite	Bütün Dünya	Öğrenciler	ISEP üyesine

Türkiye Üniversitelerinde Uygulanan Uluslararası Değişim Programlarının İncelenmesi

Cosimbra Group	49 Üniversite	Avrupa	Öğretim Elemanı Öğrenciler	Mevcut
UTRECHT Europe, Wide Network Universit Cooperating International	37 Üniversite	ABD, Avrupa, Kanada, Avustralya	Öğretim Elemanı Öğrenciler	Y. Lisans, Doktora
Assessorias Internacionais Instituições Ensino Superior Rio de Janeiro	19 Üniversite	Brezilya, Portekiz	Öğrenciler	Mevcut değil
MAUI Mid America Universit International	25 Üniversite	Orta ve Kuzey Amerika	Öğretim Elemanı Öğrenciler İdari personel	Mevcut değil
BCI Bureau Cooperation Interuniversita	13 Üniversite	Kanada	Öğrenciler	Mevcut değil
AE Asia Exchanges	10 Üniversite	Asya, Avrupa	Öğrenciler	Mevcut
AEN Australian-European Network	9 Üniversite	Avustralya	Öğrenciler	Mevcut değil

(Ulusal Ajans Uygulama El Kitapları, 2019: 28-29)

Tablo 1’de de görüldüğü üzere 2019 yılı verilerine göre, değişim programları içerisinde en kapsamlı olan ve en çok tanınan, Avrupa yükseköğretim kurumları ve programlarına dahil diğer ülkelerin yükseköğretim kurumları arasında gerçekleştirilen Erasmus değişim programıdır. Türkiye’nin dâhilinde bulunduğu Erasmus değişim programı 1999’da başlamıştır. Erasmus değişim programının amacı 2010’a dek müşterek Avrupa Yükseköğretim Alanı oluşturmaktır. Bunu da başarmıştır. Erasmus’la programın katılımcı üyelerinin yükseköğretim kurumları arasında belirli şartlar içinde ve süreler ile öğrencilerin ve öğretim elemanlarının değişimi yapılabilmektedir. Erasmus KA103 değişim programı yalnızca programa üye Avrupa ülkelerinin yükseköğretim kurumları arasındaki program şeklindeyken, Erasmus KA107 değişim programıyla Avrupa haricindeki dünya ülkelerinin tamamıyla değişimler yapma mümkündür (Farabi Değişim Programı El Kitabı, 2020: 21-22).

Tablo 2. Erasmus’a (KA103 ve KA107) katılım istatistikleri

Katılımcı Türü	Faaliyet Türü	Program Ülkeleri (KA103)	Program Ülkeleri ve Ortak Ülker (KA107)	Toplam
Öğrenci	Öğrenim	329.715	24.605	344.320
	Staj	195.780	-	195.780
	Toplam	425.495	44.605	440.100
Öğretim Elemanı	Ders Verme	46.002	23.119	69.121
	Eğitim	43.657	22.413	66.070
	Toplam	89.659	35.532	125.191
	Genel Toplam	595.154	90.137	685.291

(Farabi Değişim Programı El Kitabı, 2020: 32)

Tablo 3. Erasmus öğrenci hareketliliğinde ilk on ülke

Ülkeler	Giden Öğrenci			Toplam	Gelen Öğrenci			Toplam
	KA103		KA107		KA103		KA107	
	Öğrenim	Staj	Öğrenim		Öğrenim	Staj	Öğrenim	
Fransa	30.408	17.181	222	47.811	21.691	6.785	1.357	29.833
Almanya	33.104	8.867	427	42.398	21.678	11.015	1.846	34.539
İspanya	31.090	8.849	287	40.226	34.775	14.917	1.629	51.321
İtalya	29.527	8.849	306	38.682	20.625	6.079	1.241	27.945
Türkiye	13.834	4.017	106	17.957	2.007	1.096	418	3.521
İngiltere	9.540	7.328	180	17.048	18.389	13.007	481	31.877
Polonya	10.006	5.103	157	15.266	14.421	2.192	727	17.340
Hollanda	9.862	4.461	52	14.375	9.990	4.647	205	14.842
Portekiz	7.057	2.572	48	9.677	11.698	3.236	303	15.237
Belçika	6.705	2.815	58	9.578	6.574	5.162	272	12.008

(Farabi Değişim Programı El Kitabı, 2020: 33)

Erasmus haricinde kapsamlı ve bilinir diğer bir değişim programıysa ISEP olarak kısaca adlandırılan Uluslararası Öğrenci Değişim Programı'dır. ISEP Avrupa, Asya, Afrika, Kuzey ve Güney Amerika, Ortadoğu ve Avustralya'dan toplamda 59 ülkenin 360 yükseköğretim kurumunun üye olduğu kırk senelik uluslararası öğrenci değişim programıdır (Özer, 2012: 41).

Türkiye'den İzmir Yaşar Üniversitesi'yle İstanbul Okan Üniversitesi'nin de üye olduğu ISEP'le 2019'a dek 60 binden fazla öğrenci değişim programıyla değişim yapmıştır (Aydın, 2018: 24).

Bunun haricinde Asya, Orta Amerika, Güney Amerika, Kuzey Amerika ülkelerindeki, ayrıca Kanada ve Brezilya'da yükseköğretim kurumları ile değişim yapabilen AEN, MAUI, BCI, REARI-RJ gibi değişik değişim programları da ayrıca mevcuttur. Fakat bunların hiç biri Erasmus programları kadar değişim yoğunluğuna sahip değildir (Başaran, 2017: 41).

Uluslararası Değişim Programları

1.Erasmus Değişim Programı

Türkiye yükseköğretimi uluslararası değişim programına düzenli olarak Avrupa Birliği yükseköğretim sistemine adaptasyon çalışmaları çerçevesinde Bologna Süreci'yle beraber girmiştir. 1999'da Avrupa Birliği'ne üye olan yirmi dokuz ülkesin yükseköğretimden sorumlu bakanları tarafından yayımlanan müşterek bildiriyle başlayan Bologna Süreci, ilerleyen senelerde sistemli aralıklar ile yapılan değerlendirmelerle ve tekrar toplantıları ile daha da geliştirilmiştir (Gümrükçü, 2014: 36).

Türkiye, 2000'de Prag şehrindeki söz konusu toplantıya katılma sureti ile bu sürece dâhil olmuştur. Değişim programları ile gerçekleştirilmek istenen amaç üyeler arasındaki hoşgörünün ve kavrayışın geliştirilerek değişik kültür ve dillerin birbirini tanımalarını ve anlamalarını sağlamaktır (Berkes, 2014: 193).

Son dönemlerde artan değişim programlarıyla yoğunlaşan kültür farklılıklarının izale edilmesi, değişik kültür ve dillerin birbirini tanınması ve Avrupa Birliği'ne üye olan ülkelerin arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla çok sayıda AB değişim programı geliştirilmiştir. Söz konusu dönemdeki T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı'nın AB değişim programları tanıtma rehberlerinde bu tipten 26 adet program listelenmiştir. Türkiye bu programlardan ilk dokuzuna hâlihazırda katılım göstermektedir (Ulusal Ajans Etkinlik Raporu, 2018: 14-15).

1. Hayat Boyu Öğrenme
2. Gençlik
3. Araştırma ve Teknoloji Gelişme Sahasında Yedinci Çerçeve

4. Rekabet Edebilirlik ve Yenilikler
5. Progres
6. Kültür
7. 2010-2020 Yılları Arası Avrupa Kültür Başkentleri Eylem Planı
8. Fiscaliss 2014
9. Gümrük 2015
10. EURATOM
11. Güvenli İnternet
12. Beraber Çalışabilirlik (ISA)
13. Tüketici Politikası Topluluk Eylem Planı
14. Marco Polo III
15. Pericless
16. Avrupa Vatandaşlık
17. Medya 20017
18. Medya Mundius
19. Özgürlük ve Güvenliğin Korunması
20. Adalet ve Temel Haklar
21. Göç Hareketleri ve Dayanışma Yönetimi
22. Malî Sivil Korunma Aracı
23. Çevre Mali Aracı (LIFE)
24. Kamu Sağlığı
25. Erasmus Mundius
26. Hercule III Programı

Erasmus değişim programı, Avrupa Yükseköğretim Alanı'na dâhil ülkelerin yükseköğretim kurumları arasındaki iş birlikleri ve personel ile öğrenci arasında değişimler yapılmasına imkân tanıyan değişim programıdır (Yüksel, 2016: 105).

Ülkelerin değişim programlarından sorumlu ulusal ajans bulunmaktadır ve her ülkeye verilen bütçeler ve kısıtlar dâhilinde personellerin ve öğrencilerin değişimi yapılabilmektedir. Türkiye yükseköğretimi 2003-2004 öğretim yılında pilot uygulamayla başladığı bu programa 2004-2005 öğretim yılı itibari ile bütüncül anlamda katılım göstermiştir (AB Programları, 2018: 4).

Bu çerçevede, Türkiye Ulusal Ajansı niteliğindeki Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi kurulmuştur. Bu merkez Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarının ülkemizde takibinden ve uygulamasından sorumludur (Ulusal Ajans Etkinlik Raporu, 2018: 22). Erasmus'a katılmak için ülkemizin bu programa kabulünün yanısıra yükseköğretim kurumlarının da ayrıca bir Erasmus Üniversite Beyannamesine (EÜB) sahip olması gerekmektedir. Türkiye yükseköğretimi bu beyannameye sahip ülkeler arasında yer almaktadır.

Tablo 4. Erasmus değişim programı öğrenci ve personel hareketliliği

Dönemler	Giden Öğrenci	Gelen Öğrenci	Giden Personel	Gelen Personel
2011-2012	1.256	967	-	-
2012-2013	2.689	1.978	1.339	1.218
2013-2014	3.657	1.843	1.581	1.440
2014-2015	5.234	2.997	2.378	1.666
2015-2016	8.345	2.992	2.905	1.932
2016-2017	9.233	3.858	2.595	2.184
2017-2018	10.876	4.547	2.740	2.321
2018-2019	13.786	6.890	3.166	2.645

Türkiye Üniversitelerinde Uygulanan Uluslararası Değişim Programlarının İncelenmesi

2019-2020	14.684	8.7945	3.204	2.918
Toplam	68.768	37.017	23.998	15.309

(Ulusal Ajans Uygulama El Kitapları, 2019: 42)

Tablo 5. Erasmus hibe başvuruları ve hibe tutarları

Hibe Başvurusu		Desteklenen Toplam Hibe	Alınan Toplam Hibe	Kullanılan Toplam Hibe	Yurtdışına Giden Katılımcı
Yıllar	(Ad.)	Başvuru (Adet)	(Euro)	(Euro)	(Kişi)
2012	78	76	7.763.589,00	6.137.226,00	2.511
2014	97	85	10.436.055,00	9.489.533,00	5.512
2014	109	94	19.380.725,00	17.746.744,00	7.904
2015	117	108	27.971.626,20	24.047.380,00	11.468
2016	125	119	30.434.781,00	27.229.454,91	13.168
2017	176	147	33.708.176,00	31.299.769,00	15.640
2018	189	169	38.139.410,10	34.500.364,02	17.294
2019	218	187	41.995.900,00	38.995.900,00	19.293
2020	267	209	54.143.706,00	51.143.706,00	24.591
Toplam	2.056	1.967	316.973.968,30	289.590.076,93	116.381

(Ulusal Ajans Uygulama El Kitapları, 2019: 44)

Yukarıdaki tablolardan da görüldüğü üzere, ülkemizde yaklaşık on senelik süre içerisinde Erasmus Üniversite Beyannamesi bulunan kurumun oranı yüzde 93,76'ya; yurtdışına giden katılımcıların miktarı yaklaşık 106 bine ve Avrupa Birliği'nce tahsis edilen hibe kullanım tutarı yaklaşık 317 milyon Euro'ya çıkmıştır (Ulusal Ajans Uygulama El Kitapları, 2019: 47).

2.Mevlâna Değişim Programı

Erasmus değişim programı yükseköğretim kurumlarında yer alan öğrenci ve personellere yalnızca Avrupa Birliği'ne üye olanların yükseköğretim kurumları ile değişimler ve iş birlikleri yapmasına imkân sunar iken, 23 Ağustos 2011 tarihli ve 2011/34 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Mevlâna Değişim Programı'na İlişkin Yönetmelik'in çıkması ile beraber Avrupa'nın yanısıra farklı ülke yükseköğretim kurumları ile de değişimler ve iş birlikleri yapmasına imkân sunmuştur (Özer, 2012: 52).

Böylelikle bölgesel ve yerel iş birliği ve değişim programlarının sınırlıkları haricine çıkararak yükseköğretimde küresel değişim ve iş birliklerinin önü açılmıştır (Mevlâna Değişim Programı El Kitabı, 2020: 11). Mevlâna değişim programı, aşağıdaki amaçların gerçekleştirilmesi hedeflemektedir:

- a. Türkiye yükseköğretimini cazibe merkezi hâline getirme,
- b. Yükseköğretim kuramlarının akademi kapasitesini arttırma,
- c. Yükseköğretim sisteminin küreselleşme vetiresine destek olmak,
- d. Türkiye'nin sahip olduğu kültürel ve tarihî mirasın dünya ölçeğinde tanınmasını sağlama,
- e. Kültürler arası etkileşimlerin artması ile farklılık ve değerlere saygının artmasına katkıda bulunma (Mevlâna Değişim Programı El Kitabı, 2020: 14).

İlgili yönetmelik çerçevesine göre Mevlâna değişim programı dahilinde değişim gerçekleştirilmesi öncelik ile Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarıyla YÖK Başkanlığı'nca diploma denkliği bulunan yurtdışındaki yükseköğretim kurumları arasında bir protokol, yani Mevlâna Değişim Programı Protokolü düzenlenilmesini gerektirmektedir. İngilizce ve Türkçe dillerinde hazırlanan

Türkiye Üniversitelerinde Uygulanan Uluslararası Değişim Programlarının İncelenmesi

bu protokole dayanarak kurum ile değişimler ve iş birlikleri yapma isteyen yükseköğretim kurumları YÖK Yürütme Kurulu'ndan kaynak talebinde bulunur. Yükseköğretim kurumları, kendisine tahsis edilen kaynağı ister ilgili akademik yılının içerisinde kullanır, isterse de YÖK Yürütme Kurulu'nun onayı ile Mevlâna değişim programı çerçevesinde yapacağı etkinlik için bir diğer yıla mahsup edebilir. Mevlâna değişim programıyla, öğretim üyeleri ve öğrenciler programın içeriğine göre öğretim faaliyetlerini bir ya da iki yarı yıl için kendi kurumu haricindeki yükseköğretim kurumlarında sürdürürler. Mevlâna değişim programına yükseköğretim kurumlarındaki doktora, yüksek lisans, lisans, ön lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin tümü katılabilirler (YÖK, 2021: 74).

Mevlâna değişim programına öğretim elemanları ve öğrencilerin ne şekilde katılabileceğine yönelik ayrıntı adı geçen yönetmelikle belirlenmiştir.

Tablo 6. Mevlâna değişim programına katılan öğrenci sayıları

Öğretim Yılı	Giden Öğrenci			Gelen Öğrenci		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2019-2020	69	91	160	130	248	378
2018-2019	44	49	94	129	234	363
2017-2018	48	51	99	112	194	306
2016-2017	37	32	69	120	267	387
2015-2016	35	31	67	184	283	467
2014-2015	29	29	58	49	64	113

(Mevlâna Değişim Programı El Kitabı, 2020: 16).

Yukarıdaki Tablo 6'da Mevlâna değişim programına katılım gösteren öğrenci sayısı yurtdışına giden ve gelen öğrenci şeklinde verilmektedir. Burada önemli olan husus yurtdışına giden ve gelen öğrenci sayısının birbirine yakın olması ve gerek yurtdışından gelen gerekse de yurtdışına giden öğrenci sayısında kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha fazla olmasıdır.

3.Farabi Değişim Programı

Farabi değişim programı da tıpkı Mevlâna değişim programı gibi Türkiye'de bulunan yükseköğretim kurumları arasındaki öğrenci ve öğretim elemanı değişim programıdır. Farabi değişim programının esası, 17.03.2009 tarihli ve 27145 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yükseköğretim Kurumları Arasında Öğretim Üyesi ve Öğrenci Değişim Programı'na İlişkin Yönetmelik'le belirlenmiştir (Özer, 2012: 63).

Farabi değişim programı ile, öğretim üyesi ve öğrenciler öğretim faaliyetlerini program içeriğine göre bir ya da iki yarı yıl süresince kendi kurumu haricindeki yükseköğretim kurumlarında sürdürür. Farabi değişim programına yükseköğretim kurumlarındaki doktora, yüksek lisans, lisans, ön lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin tümü katılabilirler. Farabi değişim programına katılan öğretim üyelerinin her birine ekders ödemeleri yapılarak, ayrıca öğrencilereyse karşılıksız burslar verilir (Farabi Değişim Programı El Kitabı, 2020: 47).

Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının öğrenci değişimini kendi aralarında yapması öğrencilere aşağıda belirtilen yararları sağlamaktadır:

- a. Yükseköğretim kurumlarının ülkenin tümünde tanıtılması,
- b. Yükseköğretim kurumlarının mümtaz nitelik ve yeterliklerinin başka yükseköğretim kurumlarınca tanınmasını sağlayarak öğrenim kalitesinin artırılması,
- c. Öğrenci ve öğretim üyelerinin motivasyonlarının artırılması,
- d. Sosyo-kültürel etkileşim ve gelişimin artırılması,
- e. Yükseköğretim kurumlarının ve bunların yer aldığı bölgelerin sosyal ve kültürel imkanlarından yararlanılmasının sağlanması,

f. Lisans üstü eğitiminde, çalışmaların yapılacağı bölgede saha araştırmalarının yapılabilmesine olanak sağlanması

g. Donanımı yüksek hususi metotların uygulandığı kütüphane ve laboratuarlarda eğitim çalışmalarının yapılması,

h. Alanında uzman öğretim üyelerinin yanında tez ve proje araştırmalarının yürütülmesi (Farabi Değişim Programı El Kitabı, 2020: 51-52).

Farabi değişim programı çerçevesinde değişimin yapılabilmesi için iki farklı yükseköğretim kurumunun kendi aralarında Farabi Değişim Programı Protokolü yapmaları gerekmektedir. Asgari üç yıl geçerliliği süren bu protokolün düzenlenmesinden sonra başka bir kurum ile iş birliği ve değişim için YÖK aracılığıyla ödenek istenir. YÖK'ün uygun gördüğü ve verdiği ödeneğin carî akademi yıl içerisinde kullanılması zorunludur. Protokol çerçevesinde programa öğrenci ve öğretim üyelerinin nasıl katılacağına yönelik ayrıntılar ilgili yönetmelikte belirlenmiştir (YÖK, 2021: 43).

Farabi değişim programı çerçevesinde aralarında değişim ve iş birliği için protokolün olduğu yükseköğretim kurumları, imza ettikleri protokol maddelerini web sayfasında duyurmak suretiyle öğrenci ve öğretim üyeleri iş birliği ve değişimi için kendilerine ayrılan kontenjan dâhilinde ilanlara çıkar. Değerlendirme neticesi değişim ve iş birliğine katılmayı hak eden öğrenciler ve öğretim üyeleri de aynı şekilde kazananlara duyurulur. Bütün söz konusu işlemler, yükseköğretim kurumları içerisinde yapılandırılan ve bir koordinatörce yönetilen Farabi Değişim Programı Kurum Koordinasyon Ofisi'nce izlenir ve kararlaştırılır. Öğrenci bursları aylıklar şeklinde her bir öğrenciye ödenir. Bir yarı yıl giden öğrencilere dört ay; iki yarı yıl giden öğrencilereyse sekiz ay süresince her ay toplamdaki burs miktarının yüzde 80'i ödenerek geri kalmış olan yüzde 20 oranındaki tutarsa, öğrencilerin başarısına göre değişim ve iş birliğinin nihayete ermesinin akabinde ilgililere ödenir (Farabi Değişim Programı El Kitabı, 2020: 18).

Tablo 7. Farabi değişim programına katılan öğrenci sayıları

Öğretim Yılı	Giden Öğrenci			Gelen Öğrenci		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2014-2015	797	1.259	2.056	1.307	1.892	3.199
2015-2016	990	1.626	2.117	990	1.626	2.616
2016-2017	977	1.669	2.646	977	1.669	2.646
2017-2018	1.236	2.045	3.281	1.247	2.057	3.304
2018-2019	2.174	3.521	5.695	2.194	3.536	5.730
2019-2020	2.439	3.469	5.908	2.440	3.479	5.019

(Farabi Değişim Programı El Kitabı, 2020: 24)

Yukarda yer alan Tablo 7’de Farabi değişim programına katılan öğrencilerin sayısı verilmektedir. Bu tabloda öne çıkan husus yurtdışından gelen öğrenci ile yurtdışına giden öğrencilerin sayısının birbirine çok yakın olması ve Mevlâna değişim programındaki oranlamada olduğu gibi gerek yurtdışından gelen öğrenci gerekse de yurtdışına giden öğrencilerin sayısında kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha çok olmasıdır.

Sonuç

Türkiye’nin genç ve enerjik nüfusunun en az yarım yüzyıl süre ile istikrarlı bir düzeyde kalacağı ön görünmektedir. Buradan hareket ile üniversiteye dönük talebin ilerleyen dönemde devamlı surette artacağı tespitinde bulunulabilir. Bu durumsa üniversitelerin kurumsal sistemini daha hareketli hâle getirip dünyanın geri kalanıyla etkileşimsel bir forma kavuşturabilir. Üniversitelerin

Türkiye Üniversitelerinde Uygulanan Uluslararası Değişim Programlarının İncelenmesi

kurumsal sisteminin uluslararası boyutunun değişim programlarıyla ülkemiz çerçevesinde incelenmesi mevcut çalışmaları bu yönden değerli hale getirmektedir.

Türkiye'nin akademi anlamında güçlenmesi, küresel ve bölgesel konumuna katkı sunacağı, üniversite düşüncesinin zenginliğine katkı sağlayacağı ve üniversitelerin araştırma ve öğrenim kalite ve kapasitesinin artmasını etkileyeceği için üniversitelerin kurumsal sisteminin değişim programlarıyla geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Uluslararası değişim programları, üniversitelerin uluslararası sahada rekabet gücünü arttıracak ve dolayısı ile kalite anlayışı da beraberinde gelecektir. Buna ilaveten uluslararası değişim programları üniversite kurumlarının diğer üniversiteler ile etkileşimselliğe girmesi, bilgi ve araştırmayı paylaşım ortamlarına dönüştürmesi, böylece içe kapanık yapılarından kurtulmalarını sağlayacak olan en uygun araçlar arasındadır.

Uluslararası değişim programları sadece yurt dışındaki üniversitelerle ilgili bir konu değildir, aynı zamanda yurt içindeki üniversitelerin de kendi aralarında öğrenci değişimlerine imkan tanıyan bir bütünselliğe sahip olduğundan ayrıca değerlidir.

Uluslararası özelliği artan üniversiteler toplumsal hoşgörü ve diyalog iklimi yaratacağından yalnızca eğitim politikası bakımından değil, uzun dönemli etki ve sonuçları itibari ile evrensel refah ve barışı destekleme bakımından da kilit rol üstlenecektir. Bu değerlendirmelerden, uluslararası değişim programlarının yalnızca akademi yönünün olmadığı, bunun yanında sosyal ve siyasal yönünün de olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynakça

AB Programları. *Üniversitelerde Akademi Kriterleri*, Ankara: Yükseköğretim Kitaplığı, 2018.

Atbach, Ulreich. “Üniversitelerin Akademik Sıralama Sistemlerinin Anlattıkları ve Uluslararasılaşma Sisteminin Gereksinimleri”, *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar Kongresi Bildiri Kitabı*, İstanbul, Cilt 2, Bölüm IX, 2019, s. 981-1009.

Bakkal, Ali. *Yükseköğretim Kurumlarında Uluslararasılaşma*, İstanbul: İdela, 2018.

Başaran, Türker. *Yükseköğretimde Planlama*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, 2017.

Çevik, Mustafa. “Batılı Ülkelere Öğrenci Göndererek Bir Medeniyet Kurulabilir mi?”, *Eğitime Bakış Eğitim ve Bilim Araştırma Dergisi*, Yıl 11, Sayı 34, 2019, s. 65-68.

Farabi Değişim Programı El Kitabı. Türkiye’de Yükseköğretimin Tarihsel Gelişimi ve Mevcut Durumu, Ankara: Yükseköğretim Kitaplığı, 2020.

Göksan, Turan, Selçuk, Uzundurukan, Soner ve Keskin, S. Nilay. “Değişim Programlarının Genel Yapısı, İşleyişi ve Kazandırdıkları”, *Yükseköğrenim Standartları Eğitimi 2. Sempozyumu*, Muğla, 2017, s. 191-200.

Güdekli, Aysad, Kılıç, Ziya ve Taner, Memduh Sani. *Farabi Değişim Programı El Kitabı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası, 2018.

Gümrükçü, Harun. *Bologna Süreci’nin Tarihi Gelişimi ve Bologna Toplantılarında Alınan Kararların Analizleri, Bologna Süreci ve Türkiye Avrupa: Yükseköğretim Alanının Gerçekleştirilmesi*, Ed. Harun Gümrükçü, Heinrich Epskamp, Hüseyin Gül Sibel Karakelle ve Martin Hover, Ankara: Yorum Yayın, 2014.

Hover, Martin. “Dünyada Yükseköğretime Yabancı Bilim Adamlarının Katkıları”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 2016, s. 14-19.

Mevlâna Değişim Programı El Kitabı, Yükseköğretimde Kalitenin Uluslararasılaştırılması, Ankara: Yükseköğretim Kitaplığı, 2019.

Öncel, Mesut. “Üniversitelerin Başarı Sıralamalarında Metodolojik Problemler: Metodolojik Eleştirilere Dönük Bir Literatür Taraması”, *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2017, s. 14-26.

Özer, Mahmut. “Türkiye’de Yükseköğretimin Tekrar Yapılandırılması ve Kalite Güvence Sistemi”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt 2, Özel Sayı, 2012, s. 1823.

Ulusal Ajans Etkinlik Raporu, Ankara: Yükseköğretim Kitaplığı, 2018

Ulusal Ajans Uygulama El Kitapları, Ankara: Yükseköğretim Kitaplığı, 2019.

YÖK. *Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022*, Ankara: 2018.

YÖK. *Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu 2020-2021*, Ankara: 2021.

Türkiye Üniversitelerinde Uygulanan Uluslararası Değişim Programlarının İncelenmesi

Yüksel, Cenk Arsun, Bilgen, İlknur ve Yaşbay Kobal, Hava. “Yükseköğretim Kurumlarında Uluslararasılaşma Süreci: Kuramsal Bir Derleme”, *İnsan ve Topuluk Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt 7, Sayı 3, 2018, s. 1582-1591.